

LICENȚĂ 2010

MODULE DE SPECIALITATE

Teologie Pastorală

MODULUL I: Noul Testament

1. Despre Sfintele Evanghelii în general.
2. Evanghelia după Matei cu precizarea cuprinsului pe capitole.
3. Evanghelia după Marcu cu prezentarea cuprinsului pe capitole.
4. Evanghelia după Luca, pericope distincte față de primele două evanghelii.
5. Evanghelia după Ioan și cuprinsul pe capitole.
6. Faptele apostolilor (alegerea celor șapte diaconi și uciderea Sf. Ștefan, prigonirea Bisericii de către Saul și convertirea sa, călătoriile misionare ale Sf. Ap. Pavel).
7. Învățătura de credință în epistolele Romani, I. II. Corinteni, Galateni, Filipeni și Efeseni.
8. Epistolele pastorale ale Sf. Ap. Pavel și învățăturile lor în general.
9. Epistolele sobornicești ale Sf. Apostoli Iacob și Petru și învățăturile cuprinse în acestea.
10. Învățăturile cuprinse în epistolele sobornicești ale Sf. Apostoli Ioan și Iuda.

Bibliografie:

A. Surse

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, E.I.B.M.B.O.R., București, 1989
- *Dicționar biblic*, Ed. "Cartea creștină", Oradea, 1995
- Mircea, Pr. Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1995

Bibliografie teoretică

- Cornițescu, Pr. Prof. Dr. Constantin, *Studiul biblic al Noului Testament*, ed. Europolis, Constanța, 2005
- Gheorghiu V., *Introducere în Sfintele Cărți ale Testamentului Nou*, 1929

MODULUL II: Istoria Bisericii Române

I.

1. Creștinismul românesc. Dovezi și argumentele iterar-patristice și literar-istorice.
2. Eparhiile: Tomis, Justiniana Prima și Vicina (istoric, titulari, participarea la Sinodul ecumenic).
3. Oficializarea centrelor mitropolitane în Țările Române (reședințe, ierarhi și legături inter-ortodoxe).
4. Monahismul românesc. Sfinții Ioan Casian, Dionisie cel Mic și Călugării știți.
5. Tiparul pe pământ românesc. Călugărul Macarie și Diaconul Coresi.

II.

1. Contribuția Bisericii la formarea și promovarea limbii române literare. Noul Testament de la Bălgrad și Biblia de la 1688.
2. Slujitorii Altarului și Unirea Principatelor. 150 de ani de la crearea României moderne.
3. Ierarhi români în rândul sfinților: Iachint de Vicina, A Ivireanul și Gr. Dascădul – Varlaam și Dosoftei.
4. Autocefalia și Patriarhia Română.
5. Învățământul teologic românesc. Seminarii și Facultăți – sec. XIX-XX.

Bibliografie:

Bodogae, Preot Teodor, *Ajutoarele românești de la mănăstirile din Sfântul Munte Athos*, teză de doctorat, Sibiu, 1940;

Cpman, Preot prof. univ. dr. Ioan Gh., *Scriitori bisericești din epoca străromână*, București, 1979;

Dobrescu, N., *Introducerea creștinismului la români*, Vălenii de Munte, 1910;

Elian, Prof. Alexandru, *Legăturile Mitropoliei Ungrovlahiei cu Patriarhia de Constantinopol și cu celelalte Biserici Ortodoxe până la 1800*, în B.O.R., LXXVII (1959), nr. 7-10, p. 904-935.

Ioniță, Pr. Prof. univ. dr. Alexandru M., *Episcopul Melchisedec Ștefănescu al Romanului. Viața și activitatea (1822 – 1892)*, teză de doctorat, Constanța, 1999.

Idem, *Pagini din istoria patriei*, Constanța, 2003;

Idem, *Biserica și Armata în slujba unității și a continuității românești*, Chișinău – Iași, 2007;

Tit Simedrea Mitropolitul. Repere biografice, Editura Ex-Ponto, Constanța, 2002, 144 p.; *Următori ai lui Hristos și fii devotați ai patriei*, Editura Garuda – Art, Vasiliana, 98, Chișinău – Iași, 2007, 158 p.;

Ierarhi și cărturarii: Mitropolitul Veniamin Costachi (1768 – 1846). Luminatorul Moldovei, Editura Garuda – Art, Vasiliana - 98, Chișinău – Iași, 2007, 127 p.;

Idem, *Din viața și activitatea Bisericii strămomșești*, Editura Ex Ponto, Constanța 2004, 303 p

Istorie și cultură, Evenimente, fapte, oameni, Editura Ex Ponto, Constanța, 2004, 297p.

Iorga, N., *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. I-II, Vălenii de Munte, 1929 și 1932;

Ștefan, Meteș, *Istoria Bisericii Române*, vol. I, Arad, 1918;

Idem, *Istoria Bisericii românești din Transilvania*, vol. I, Sibiu, 1935;

Idem, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1936;

Nistor, Ion, *Istoria Bisericii din Bucovina*, București, 1916;

Idem, *Istoria Basarabiei*, București, 1991;

Păcurariu, Preot prof. univ. dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I-III, București, 1980-1981;

Idem, *Începuturile Mitropoliei Transilvaniei*, București, 1980;

Pârvan, Vasile, *Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco-roman*, București, 1911;

Popescu, Prof. Emilian, *Organizarea ecclesiastică a provinciei Scythia Minor în secolele IV-VI*, în Studii Teologice XXXII (1980), nr. 7-10, p. 590-605;

Rămureanu, Preot prof. univ. dr. I., *Sfinți și martiri la Tomis – Constanța*, în B.O.R., XCVI (1974), nr. 7-8, p. 975-1011;
 Idem, *Legăturile Mitropoliei Ungrovlahiei cu Patriarhia de Constantinopol și cu celelalte Biserici Ortodoxe de la 1800 până la recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre*, în B.O.R. LXXXVII (1959), nr. 7-10, p. 935-960;
 Relli, Simeon, *Originea și vechimea creștinismului la români*, în “Candela” XLVII (1936), nr. 1, p. 17-70;
 Idem, *Istoria vieții bisericești a românilor*, vol. I, Cernăuți, 1942;
 Stăniloae, Preot prof. univ. Dumitru, *Vechimea și spiritualitatea termenilor creștini români în solidaritate cu ale limbii române în general*, în “BOR” XCVII (1975), nr. 3-4, p. 563-590;
 Șerbănescu, Pr. Niculae, *1600 de ani de la prima mărturie documentară despre existența Episcopiei Tomisului*, *Ibidem*, LXXXVII (1969), nr. 9-10, p. 966 – 1026;
 Idem, *Mitropoliții Ungrovlahiei*, în B.O.R. LXVII (1959), p. 722 – 826;
 Idem, *Titulatura mitropoliților, jurisdicția, hotarele și reședințele Mitropoliei Ungrovlahiei*, *ibidem*, p. 698 – 721;
 Zeiller, Jacques, *Les Origines chretiennes dans les provinces danubiennes de l'Empire romain*, Paris, 1918.

MODULUL III: Patrologie

1. Care a fost rolul Școlii din Alexandria pentru evoluția *Patristicii Clasice*?
2. Care este *Învățătura despre Sfânta Treime* consfințită la Sinodul Ecumenic de la Niceea (325)?
3. Care a fost aportul Sfinților Capadocieni (sec. IV-V) la dezvoltarea învățaturii ortodoxe?
4. Care este importanța învățaturii Sfântului Vasile cel Mare pentru formarea și dezvoltarea monahismului în Biserica Ortodoxă ?
5. Care sunt aspectele majore ale *Antropologiei* Sfântului Grigorie de Nyssa?
6. Ce rol a avut învățatura teologică a Sfântului Dionisie Areopagitul?
7. Care a fost aportul major al Sfântului Maxim Mărturisitorul la fundamentarea *Învățaturii Bisericii Răsăritene*?
8. Care este importanța *Dogmaticii* Sfântului Ioan Damaschin?
9. Care este importanța doctrinei mariologice a Sfântului Chiril al Alexandriei pentru Biserica Ortodoxă?
10. Care este importanța activității liturgice din perioada patristică clasică [a se vedea în opera *Părinți și Scriitori Bisericești*] col. „PSB a EIB”: Sfântul Justin Martirul și Filosoful, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare etc.]?

Bibliografie:

- BRIA, Ioan, *Dicționar de Teologie Ortodoxă. A-Z*, ediția a II-a, EIB, București, 1994.
- COMAN, Ioan G., *Patrologie*, București, EIBMBOR (EIB), București, 1956.
- Idem, *Patrologie*, vol. I (1984), II (1985), III (1988), EIB, București.
- PAPADOPOULOS, Stylianos G., *Patrologie. Introducere, Secolele II și III*, vol. I, Traducere din grecește de Adrian Marinescu, Editura Bizantină, București, 2006.
- RUS, Remus, *Dicționar enciclopedic de literatură creștină din primul mileniu*, Editura Lidia, București, 2003.

MODULUL IV: Drept Canonic

1. Clerul de instituire divină (episcope, preot și diacon) și atribuțiile sale după Sfintele canoane
2. Mitropolia Tomisului. Temeiuri canonice privind reactivarea ei
3. Cruce, icoană și liturghie în Tradiția canonică ortodoxă
4. Administrarea Sfintelor Taine. Temeiuri canonice
5. Sfintele canoane și actualitatea lor în viața Bisericii Ortodoxe

Bibliografie

1. Colecții de canoane (Pidalion (Cârma Bisericii Ortodoxe), Iași, 2004; N. Milaș, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, traducere de U. Kovincici; Floca, N. Ioan, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, Sibiu, 1992)
2. Manuale de Drept canonic (V. Șesan, Drept canonic; N. Milaș, Drept canonic ortodox; Floca N. Ioan, *Drept canonic ortodox și administrație bisericească*, vol. I și II, 1990-1992)
3. Dură Nicolae, „*Scythia Mynor*” (Dobrogea) și Biserica ei apostolică. Scaunul arhiepiscopal și mitropolitan al Tomisului (sec. IV-XIV), Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2006
4. Dură Nicolae, *Sfântul și Marele Sinod Ecumenic. Considerații ecleziologice privind textele redactate de Comisia pregătitoare a celei de-a III-a Conferințe Panortodoxe Presinodale*; în Mitropolia Moldovei și Sucevei, LXIV (1988), nr. 5, p. 33-45
5. Dură Nicolae, *Dispoziții și norme canonice privind administrarea Sfântului Botez*; în Ortodoxia, XXXI (1979), nr. 3-4, p. 593-612
6. Dură Nicolae, *Rânduiești și norme canonice privind administrarea Sfintei Euharistii*; în Glasul Bisericii, XXXVIII (1979), nr. 7-8, p. 791-804; în Ortodoxia, XXXIII (1981), nr. 1, p. 73-94
7. Dură Nicolae, *Tradiția canonică ortodoxă privind săvârșirea Sfintei Liturghii*; în Ortodoxia, XXXIII (1981), nr. 1, p. 73-94
8. Dură Nicolae, *Rânduiești și norme canonice privind administrarea Mirungerii. Sfințirea Sfântului Mir pe teritoriul românesc, expresie elocventă a stării de autocefalie a Bisericii române de-a lungul secolelor*; în Mitropolia Moldovei și Sucevei, LVII (1981), nr. 1-3, p. 39-57
9. Dură Nicolae, *Teologia icoanelor în lumina Tradiției dogmatice și canonice ortodoxe*; în Ortodoxia, XXXIV (1982), nr. 1, p. 55-83
10. Dură Nicolae, *Crucea în lumina Tradiției dogmatice, canonice și liturgice a Bisericii Ortodoxe*; în Ortodoxia, XXXIV (1982), nr. 2, p. 299-328
11. Dură Nicolae, *Tradiție și Icoană în lumina hotărârilor celui de-al VII-lea Sinod Ecumenic*; în Îndrumător bisericesc, Râmnicu-Vâlcea, 1988, nr. 5, p. 33-51.

MODULUL V: Liturgică

1. Care sunt scopurile sau funcțiile cultului divin public ortodox și prin ce slujbe bisericești și forme de cult se exprimă și se îndeplinesc aceste scopuri?
2. Care sunt trăsăturile fundamentale ale cultului divin public ortodox?
3. Care sunt cele trei perioade liturgice ale anului bisericesc și ce latură a vieții și activității răscumpărătoare a Domnului nostru Iisus Hristos comemorează și actualizează fiecare din aceste trei perioade?
4. Care sunt sărbătorile praznicale în cinstea Mântuitorului și a Maicii Domnului și care sunt sărbătorile sfinților mari (cu polieleu) cinstite în cursul anului bisericesc?
5. Menționam și duminicile din perioada Triodului și a Penticostarului și cele trei sâmbete din cursul anului liturgic în care se face pomenirea generală a morților.
6. Care sunt deosebirile generale și secundare dintre Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur și cea a Sfântului Vasile cel Mare?
7. Care sunt perioadele și zilele liturgice din cursul anului bisericesc în care se săvârșesc cele trei Sfinte Liturghii ortodoxe?
8. În funcție de ce criterii morale acordă preotul duhovnic epitiimiile în scaunul Spovedaniei și ce fel de canoane sau epitimii dă penitentului care se spovedește?
9. Cine sunt opriți de la primirea Sfintei Împărtășanii și ce condiții pregătitoare trebuie să îndeplinească credincioșii care vor să se împărtășească?
10. Care sunt soroacele de pregătire și rugăciune pentru cei adormiți și interpretările simbolice, eshatologice și fiziologice legate de aceste soroace?

Bibliografie:

1. Braniste, Pr. Prof. Dr., *Liturgica specială*, București, 1980.
2. Idem, *Liturgica generală*, București, 1985.
3. Miron, Arhim. Conf. Dr. Vasile, *Cultul divin public ortodox, din punct de vedere istoric, tipiconal, doctrinar și simbolic*, București, 2005.
4. Idem, *Studii de Teologie Liturgică și educație religioasă*, București, 2005.
5. Vintilescu, Pr. Prof. Dr. Petre, *Spovedania și duhovnicia*, Alba Iulia, 1995.

MODULUL VI: OMILETICĂ

1. Temeiurile biblice și patristice ale propovăduirii creștine.
2. Temeiuri canonice privind obligativitatea clericilor de a propovădui dreapta credință.
3. Calitățile esențiale ale predicatorului.
4. Activitatea predicatorială a Mântuitorului Iisus Hristos.
5. Izvoarele fundamentale ale predicii.
6. Elaborarea unei predici și părțile ei componente.
7. Acțiunea în predică (memorie, pronunțare, voce, gestică, mimică etc.).
8. Omilia și felurile ei.
9. Panegiricul.
10. Necrologul.

Bibliografie:

Băjău, pr. dr. Ion, Predica, mijloc de propovăduire a drepte credințe, în *M.O.*, XXVII (1975), nr. 1-2.

Belu, pr. prof. Dumitru, *A propovădui, ce înțeles are*, în *M.A.*, IV (1959), nr. 3-4.

— *Predica apostolică* în *M.A.*, XI (1966), nr. 1-3.

— *Predica prin exemplu personal*, în *B.O.R.*, LXXII (1954), nr. 5.

— *Sfinții Părinți ca izvor omiletic*, în *M.A.*, IV (1959), nr. 7-8.

Bulacu, pr. prof. Mihail, Omilia exegetică-biblică, Oradea, 1929.

Chilea, pr. Sebastian, *Considerații omiletice actuale*, în *Ort.*, XIX (1967), nr.1.

Gordon, pr. prof. dr. Vasile, *Biserica și școala. Analize omiletice, catehetice și pastorale*, Ed. Christiana, București, 2003.

— *Introducere în Catehetica Ortodoxă*, Ed. Sofia, București, 2004

— *Cunoașterea temeinică a Sfintei Scripturi și folosirea ei în predică*, în *B.O.R.*, CIV (1986), nr. 5-6.

— *Necesitatea actualizării predicii sub aspect misionar*, în *B.O.R.*, CIII (1985), nr. 5-6.

— *Rolul catehetic-misionar al ierurgilor*, în *S.T.*, XXXVIII (1986), nr. 5.

— *Religia în școală. Câteva repere bibliografice*, în *S.T.*, XLIX (1997), nr. 1-2.

— *Factori ai reușitei predicii: noțiuni de limbaj, stil, gestică, material ilustrativ etc.*, în *S.T.*, L (1998), nr. 3-4.

— *Propovăduitorul și ascultătorii, factori esențiali ai predicii*, în *A.B.*, IX XLVIII (1998), nr. 10-12.

— *Propovăduirea cuvântului - dimensiune esențială a slujirii preoțești*, în *T.V.*, IX, LXXV (1999), nr. 1-6.

Ivan, pr. conf. dr. Ilie, *Omiletica ortodoxă. Repere teoretice și practice*, Ed. Episcopiei Argeșului și Muscelului, Rm. Vâlcea, 1999.

— *Cine trebuie să predice în Biserică* în *M.O.*, XXXVII (1985), nr. 7-8.

Popovici, pr. lect. dr. Dănuț, *Propovăduirea drepte credințe în lumina Sfințelor Canoane*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2008.

MODUL VII: VECHIUL TESTAMENT

1. Manuscrisele de la Marea Moartă și valoarea lor pentru studiul Vechiul Testament.
2. Caracterul simbolic și tipic al jertfelor Vechiului Testament.
3. Viața religios-morală după profetul Isaia.
4. Viața religios-morală după profetul Ieremia.
5. Viața religios-morală după profetul Iezechiel.
6. Viața religios-morală după profetul Daniel.
7. Profeții mesianice în Cartea Psalmilor.
8. Cărțile anaghinoscomena în tradiția ortodoxă, romano-catolică și protestantă.
9. Iov – reprezentant al omului suferind.
10. Raportul dintre Vechiul și Noul Testament.

Surse bibliografice:

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, E.I.B.M.B.O.R., București, 1989.
- *Dicționar biblic*, Ed. “Cartea creștină”, Oradea, 1995
- Abrudan, Pr. Prof. Dumitru și Pr. Prof. Emilian Cornițescu, *Arheologia biblică*, Ed. A treia, Sibiu 2002.
- Abrudan, Dumitru, Cartea Iov și valoarea ei antropologică, în MB, an. XXXI, 1984, nr. 1 - 2, p. 7 – 20.
- Chialda, Mircea, *Sacrificiile Vechiului Testament*, Caransebeș, 1941.
- Prelipcean, Pr. Prof. Vladimir, Pr. Prof. Nicolae Neaga, Pr. Prof. Gh. Barna, Pr. Prof. Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament pentru Institutele teologice*, E.I.B.M.B.O.R., Ed. a doua, București, 1985.
- Popescu-Mălăiești I., *Studii și comentarii la Isaia cap. 1-6*, București, 1924.
- Basarab, Mircea, *Cartile anaghinoscomena - bune de citit - în Bibliile românești*, în ST, an. XXIV, 1972, nr. 1 -2, p. 59-69

MODUL VIII: ISTORIA BISERICII UNIVERSALE

1. Întemeiere și organizarea Bisericii.
2. Persecuțiile.
3. Sinoadele ecumenice.
4. Marea schismă dintre Răsărit și Apus din anul 1054.
5. Bisericele Ortodoxe Slave. Încreștinarea slavilor și organizarea bisericescă.
6. Reforma protestantă.
7. Biserica Ortodoxă sub stăpânirea otomană. Mărturisirile de credință.
8. Biserica Romano-Catolică în secolele XIX și XX.
9. Biserica Ortodoxă în secolul al XX-lea.
10. Mișcarea ecumenică.

BIBLIOGRAFIE:

- a. I. Rămureanu, Milan Șesan, Teodor Bodogae, *Istoria Bisericiască Universală*, vol.I-II, Buc., 1993;
- b. I. Rămureanu, *Istoria Bisericiască universală*, Buc., 1992;
- c. Chifăr N., *Istoria Creștinismului*, I-IV, Iași, 1999, 2002 ;
- d. Băbuș Emil, *Introducere în Istoria bisericiască universală*, Buc., 2003;
- e. Jaroslav Pelican, *Tradiția creștină*, vol.I-V, Buc. 2006,2007;
- f. Franzen A.Baumer R., *Istoria papilor*, Buc.,1996;
- g. Munteanu V., *Istoria Creștinătății*, Buc., 2004;
- h. Pr. Daniel Benga, *Mari reformatori luterani și Biserica Ortodoxă*, Buc., 2003
- i. Pr. Cotan Claudiu, *Ortodoxia și mișcărilor de emancipare națională din sud-estul Europei în secolul al XIX-lea*, Ed. Bizantină, București, 2004.
- j. Pr. Cotan Claudiu, *Biserica și Statul. Biserica Ortodoxă în secolul al XX-lea(Considerații generale)*, Ed. Vasiliana, Iași, 2009.
- k. Pr. Cotan Claudiu, *O istorie a Bisericii Ortodoxe Slave*, Ed. Vasiliana, Iași, 2009.

MODULUL IX: Morală creștină

1. Legea morală a Noului Testament, trăsături, obiective și scop.
2. Legea morală naturală și Decalogul
3. Conștiința morală: ființă și lucrare
4. Responsabilitate și imputație morală.
5. Virtute și păcate.
6. Credința ca virtute și putere a comuniunii și mântuirii omului.
7. Iubirea ca virtute și putere a comuniunii cu Dumnezeu și cu oamenii
8. Valoarea vieții omului în timp pentru mântuire.
9. Familia creștină și rănile ei.
10. Misiunea morală și socială

BIBLIOGRAFIE:

Teologie morală ortodoxă, vol. 1 și 2 pentru Institutele Teologice, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003
 Îndrumări misionare, București, 1986, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române.